

Tidigt och tydligt – 30 reformer för att förbättra utsatta barns livschanser och förebygga kriminalitet

Sammanfattning

- Erbjud föräldrar i utsatta områden ett utökat antal hembesök inom ramen för BVC-programmet.
- Inför obligatorisk språkförskola för barn i utsatta områden, från tre års ålder.
- Starta läxfritids för barn på lågstadiet i utsatta områden.
- Avskaffa EBO för att inga barn ska behöva växa upp i trångboddhet.

.....

I Sverige ska vart du är på väg vara viktigare än varifrån du kommer. Det betyder att varje barn ska ha möjlighet att utvecklas och förverkliga sina drömmar, oavsett bakgrund. Utanförskap ska inte gå i arv. Det kräver ett helhetsgrepp om politiken, med insatser på flera områden. Mot denna bakgrund presenterar Moderaterna 30 reformer för att främja social rörlighet:

1. Socialtjänst för att skydda de mest utsatta

I första hand är det föräldrar som ska ta hand om sina barn – och som vet vad som är bäst för barnen. Men för barn och unga som halkat snett i livet eller har en svår situation i hemmet, ska samhället erbjuda ett starkt skyddsnät. Här får samhället inte svika. Socialtjänsten utgör det yttersta skyddsnätet och har därmed till uppgift att skydda och hjälpa de mest utsatta barnen.

- **En ny och modern socialtjänstlag** liksom lag om vård av unga (LVU) behöver komma på plats. Lagen ska fungera som en ramlag.
- **Inför ett nytt socialtjänstdataregister** som förbättrar möjligheterna att ta fram statistik och som på så sätt kan bidra till bättre kunskap om vilka evidensbaserade insatser och arbetssätt som är effektiva för att stötta utsatta barn.
- **Inför licensiering av familje- och jourhem** samt ett nationellt register över dessa. Det behövs också bättre uppföljning av placerade barns hälsa och skolresultat.
- **Vårdnadsöverflyttning ska prövas tidigare och oftare för placerade barn.** Syftet är att barnet ska få stabila och långsiktiga förutsättningar att utvecklas på bästa sätt. Det behövs också tydligare riktlinjer för i vilka situationer möjligheten till adoption bör uppmärksammas. Utgångspunkten ska alltid vara barnets bästa.
- **Barn och unga ska inte växa upp i en kriminell miljö.** Det gäller till exempel barn som växer upp i familjer som ägnar sig åt organiserad brottslighet och där det inte ens finns några förväntningar på att barnet ska bli en del av samhället. Då bör omhändertagande enligt LVU bli aktuellt.

2. En god grund i svenska språket

Att behärska svenska språket är en förutsättning för att elever ska klara av och utvecklas i skolan. Den elev som inte kan svenska ordentligt får svårt att tillgodogöra sig andra ämnen. Därför bör stor kraft läggas på att se till att alla barn får goda svenskkunskaper redan i tidig ålder. Vuxna som är nya i Sverige ska också lära sig grundläggande svenska, så att det kan skaffa ett arbete och få bättre möjligheter att engagera sig i till exempel barnens skolgång.

- **Inför obligatorisk språkförskola för alla nyanlända barn samt barn i utsatta områden, från tre års ålder.** Omkring tre av fyra småbarn (3–5 år) i utsatta områden har utländsk bakgrund, vilket i praktiken betyder att de inte har svenska som modersmål. Därför behövs språkförskola. Barn vars föräldrar har tillräckliga språkkunskaper ska dock kunna undantas från kravet.
- **Slopa ämnet ”elevens val”** och omfördela timmarna för de elever som inte når målen i svenska eller läser svenska som andraspråk. I dagsläget omfattar ”elevens val” fler timmar än t.ex. hem- och konsumentkunskap.
- **Inför språkrav för att få permanent uppehållstillstånd och medborgarskap,** så att alla vuxna lär sig grundläggande svenska. Det är en förutsättning inte minst för att kunna engagera sig i barnens skolgång.

3. Inga barn ska lämnas efter i skolan

Sverige borde ha världens bästa skola, och på många skolor bedrivs utbildning i världsklass. Samtidigt finns det betydande skillnader både mellan skolor och mellan klassrum som gör att alla elever inte får samma möjligheter till en bra utbildning.

Idag finns skolor i Sverige där mindre än hälften av eleverna når gymnasiebehörighet. De eleverna riskerar att aldrig slutföra en gymnasieexamen, vilket medför ökad risk att hamna i utanförskap. Därför är en av de viktigaste reformerna för att motverka ett växande utanförskap att höja kunskapsresultaten i svensk skola. Svensk utbildningspolitik behöver skärpas. Den ska präglas av höga förväntningar, tydliga krav och fokus på kunskap.

- **Starta läxfritids för barn på lågstadiet i utsatta områden.** Det ska ske inom ramen för ordinarie fritidsverksamhet, med skillnaden att minst hälften av tiden ska läggas på läxläsning.
- **Utöka undervisningstiden med en timme per dag med start på lågstadiet.** Elever i svensk skola har betydligt mindre undervisningstid än elever i andra jämförbara länder. Skolans fokus på viktiga baskunskaper som att läsa, skriva och räkna måste öka.
- **Utöka satsningen på lovskola och inför en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola i fyra veckor i åk 6–9.** Lovskolan ska vara obligatorisk för elever i dessa årskurser inte har tillräckliga betyg för att komma in på gymnasiet.
- **Inför tioårig grundskola med skolstart i årskurs 1 vid sex års ålder.** De kunskapskrav som finns för lågstadiet idag ska finnas kvar och förändringen innebär att sexåringar knyts till grundskolans personal, kompetens, läroplan och resurser.

4. Bryt bidragsberoende

Den som kan arbeta, ska arbeta. Det lägger grunden för vår gemensamma välfärd. För många utgör jobbet och kollegerna ett viktigt sammanhang i livet, och det skapar en känsla av delaktighet i samhället. Men framförallt innebär en egen inkomst att man får bättre möjligheter att forma sitt eget liv. Det är också helt avgörande att barn ser sina föräldrar gå upp och gå till jobbet på morgonen, istället för att växa upp i en tillvaro som präglas av utanförskap.

- **Inför ett bidragstak**, så att det alltid lönar sig bättre att arbeta än att gå på bidrag. Så är det inte idag. I vissa fall kan barnfamiljer till och med förlora pengar på att en av de vuxna i hushållet börjar arbeta.
- **Kvalificering genom arbete ska krävas för full föräldrapenning.** En viktig anledning är att minska risken för att personer – framför allt kvinnor – som inte har jobbat glider ännu längre från arbetsmarknaden under sin föräldraledighet.
- **Ställ krav på motprestation, normalt på heltid, för att få försörjningsstöd.** Det kan till exempel handla om att delta i olika utbildningsinsatser.
- **Inför ett gemensamt utbetalningssystem för offentliga bidrag** för att få bättre kontroll på de sammanlagda utbetalningarna och för att bidragstaket ska kunna komma på plats.
- **Lägre skatt, framför allt på de lägsta inkomsterna.** Det ökar sysselsättningen och det betyder att ansträngning lönar sig.

5. Hälsa för hela livet

Fysiskt och psykiskt god hälsa är viktigt för att må bra och det påverkar även möjligheterna att lyckas väl i skolan och försörja sig. Föräldrar har det yttersta ansvaret för sina barns välmående, men det offentliga har en uppgift att säkerställa att det finns lättillgänglig information om var man kan söka hjälp, att man får den hjälp man behöver inom rimlig tid och att tecken på problem hanteras tidigt och snabbt.

- **Riktad prevention: erbjud föräldrar i utsatta områden ett utökat antal hembesök inom ramen för BVC-programmet.** Syftet är att vara ett extra stöd i föräldraskapet och att ge kunskap om vilka resurser som finns att tillgå i samhället om man behöver hjälp. Det finns redan idag exempel där utökade program har genomförts med goda resultat. Vidare bör det undersökas om de utökade BVC-programmen kan förlängas för att övergå i en frivillig föräldrautbildning, med regelbundna träffar.
- **Avskaffa lagen om eget boende (EBO)** för att barn inte ska växa upp i trångboddhet.
- **Korta köerna till BUP.** Den psykiska ohälsan bland unga i åldern 16 till 24 år har tredubblats under de senaste tjugo åren. För att säkerställa att barn och unga snabbare ska få tillgång till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) vill vi genomföra den förstärkta vårdgarantin inom BUP som innebär att ett första besök för bedömning ska erbjudas inom 30 dagar.

- **Bättre tillgång till skolsköterska och skolkurator.** En fungerande elevhälsa är ett viktigt komplement till övrig vård. Enligt dagens regler ska alla elever ha tillgång till skolsköterska och skolkurator. Men lagen anger inte i vilken utsträckning denna personal ska vara tillgänglig. Det finns stora variationer mellan både skolor och kommuner. En översyn av skollagen bör genomföras för att elever ska ha god tillgång till elevhälsan och för att den även ska omfatta förebyggande arbete mot psykisk ohälsa.

6. Förebygg och bryt missbruk

Tillgången till narkotika – inte minst i utsatta områden – har ökat. Nya droger introduceras som är ännu farligare än de gamla. Droghandeln är en vanlig väg in i kriminalitet för unga som rekryteras för att förvara och sälja narkotika, och på så sätt skydda äldre gängmedlemmar från att straffas. Det är ett hänsynslöst utnyttjande.

Arbetet mot narkotikan kan inte stanna vid rent brottsbekämpande åtgärder. De som har fastnat i missbruk måste också få bättre stöd för att lämna det. Alltför många familjer känner till de enorma tragedier som följer i narkotikans spår, och tusentals ungdomar är i riskzonen. Bättre vård – och mer samarbete mellan beroendevård och psykiatri – är nödvändigt och står inte i motsats till strängare straff mot dem som profiterar på droger.

- **Utred behovet av gemensam tvångslagstiftning för personer med psykisk ohälsa i kombination med beroendesjukdom.** Idag krävs oftast drogfrihet innan man kan få hjälp med psykiska ohälsa, trots att den psykiska problematiken inte sällan utgör grunden för missbruket. Det leder till att beroendesjuka riskerar falla mellan stolarna mellan beroendevård och psykiatri. Därför behövs en översyn av dagens tvångslagstiftning LVU och LPT. Det bör också utredas om det behövs en ytterligare vårdform som innefattar integrerad beroende- och psykiatribehandling.
- **Byt böter mot vård.** Idag döms de allra flesta till böter när man döms för bruk av narkotika. I många fall är det ett slag i luften då missbrukare saknar inkomster – dessutom riskerar det enbart att öka skulderna som en person som tar sig ur sitt missbruk tvingas leva med. Det försvårar återanpassning till samhället. Istället bör missbrukare i större utsträckning dömas till vård mot sitt missbruk.
- **Möjliggör hundsök av skolor under skoltid.** Genomsökning av skolor med narkotikahundar är en del av Polisens brottsförebyggande arbete. I dagsläget får hundsök dock bara genomföras när skolorna är tomma. Lagen bör ändras så att hundsök även kan genomföras dagtid, när eleverna är på plats i skolan.
- **Förhindra överförskrivning av narkotikaklassade läkemedel.** Anmälningarna om överförskrivning till IVO har mer än fördubblats mellan 2014 och 2018. Den nationella läkemedelslistan är central för att minska överförskrivning, men inte tillräcklig. Apotekspersonals möjlighet att göra anonyma anmälningar till IVO bör stärkas och de bör även ges rätt att neka uttag vid misstänkt överförskrivning.
- **Kartlägg beroendevården.** På nationell nivå brister kunskapen om hur beroendevården ser ut runt om i landet. Ideella initiativ har tagits för att inventera landets beroendekliniker och mottagningar. Sådana grundläggande uppgifter bör rimligen Socialstyrelsen samla in och sammanställa, så att de sedan kan ligga till grund för mer systematisk utvärdering.

7. Nolltolerans mot brottslighet

Vi ser en oroande utveckling i fråga om ungas brottslighet, med fler ungdomsrån och allt yngre barn som rekryteras för att vara hantlangare och spejare åt kriminella gäng. När barn och unga begår brott är det särskilt viktigt att samhällets respons är snabb och tydlig – för att förhindra att den brottsliga banan fortsätter. Det handlar om att säkerställa ett nära samarbete mellan socialtjänst och polis, men också om att det vid behov måste vara möjligt att flytta den unge från en destruktiv miljö.

- **Kriminalvården ska ta över ansvaret för unga i åldern 15–18 år som begår grova brott.** Det handlar om unga som redan har en kriminell livsstil och som Kriminalvården har rätt kompetens att hantera. På så sätt kan också socialtjänsten istället fokusera sina resurser på ungdomar i riskzonen.
- **Inför en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen** som innebär att myndigheter ska kunna dela all relevant information med Polisen, så att socialtjänst och polis ska kunna samverka bättre för att förebygga och hindra ungdomsbrottslighet.
- **Staten ska bära större del av kostnaderna när en ung person omhändertas enligt LVU till följd av brottslig verksamhet.** Det möjliggör för omhändertaganden i fler fall än idag. Huvudansvaret för att upprätthålla lag och ordning ligger på staten.
- **Inrätta särskilda ungdomsdomstolar** som snabbt och säkert kan hantera åtal mot unga lagöverträdare.